

Територія КРИМ

СВОБОДА СЛОВА

Переслідування
журналістів у Криму
продовжуються
стор. 10-11

КУЛЬТУРА

Частину експонатів
з галереї Айвазовського
незаконно вивезено до Росії
стор. 15



ПРО ГОЛОВНЕ

Президент Порошенко:
«НАПАДНИК МАЄ ВІДЧУТИ
СПРАВЖНЮ СИЛУ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»

стор. 4-5

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДИНИ

ЗА ЧАС ОКУПАЦІЇ
У КРИМУ ЗНИКЛО
ЩОНАЙМЕНШЕ
22 ОСОБИ

стор. 7 >

ГІСТЬ НОМЕРА

МУСТАФА ДЖЕМІЛЄВ:



**«Якщо сьогодні не
вжити адекватних
заходів проти
агресора та
грубого порушника
принципів
міжнародного
права, то завтра
під загрозою
можє опинитися
будь-яка держава.**

**Особливо добре це розуміють країни
Балтії, Польща та деякі інші, котрі
на власному досвіді познайомилися
зі «звичками» Росії».**

стор. 8-9 >

ФЕЙКИ

ЯК РОСІЙСЬКА
ПРОПАГАНДА
БЕЗЦЕРЕМОННО
ВИКОРИСТОВУЄ ЗМІ
ДЛЯ ПОШИРЕННЯ БРЕХНІ

стор. 18 >

Гаазький суд вважає події
в Криму війною

Міжнародний кримінальний суд у Гаазі розцінює ситуацію в анексованому Криму як міжнародний збройний конфлікт між Україною та Росією. Таку позицію було висвітлено в щорічному звіті попереднього розслідування прокурора Міжнародного кримінального суду Фату Бенсуда, оприлюдненому 14 листопада 2016 року. Це визначення застосовується до ситуації в Україні з 18 березня 2014-го, коли події в Криму та Севастополі набули характеру окупації. Для довідки: відповідно до Женевської конвенції 1949 року визначення «війна» використовується поруч із поняттям «міжнародний збройний конфлікт» і включається (входить) до нього. Визначення «збройний конфлікт» застосовується, виходячи з політичних та ідеологічних міркувань, оскільки використання війни як законного засобу вирішення міжнародних спорів — заборонено.

Депутатів Держдуми,
обраних в анексованому Криму,
внесли до санкційних списків

Міністерство фінансів США та Євросоюз ввели санкції проти шістьох депутатів Держдуми Росії, обраних у анексованому Криму, оскільки не вважають вибори, організовані та проведені РФ на півострові, законними. Ще 9 листопада Євросоюз першим оприлюднив у своєму Офіційному журналі рішення розширити список депутатів Держдуми, на яких розповсюджуватимуться санкції. А вже 15 листопада Мінфін США також визнав кримських депутатів Держдуми причетними до дій, спрямованих на підрив демократичних процесів та інститутів в Україні і небезпечних для суверенітету й територіальної цілісності країни, та запровадив проти них санкції.

Візитами до Криму Путін намагається
легітимізувати анексію півострова

Жовтнева поїздка президента Росії до окупованого Криму не залишилася поза увагою офіційного Києва. МЗС України направило російським колегам ноту з різким засудженням візиту Путіна до АРК, назвавши це спробою легітимізації анексії півострова. Нагадаємо, несанкціонований в'їзд вищих посадових осіб на територію України в міжнародно визнаних кордонах неприпустимий.

Призов кримчан до армії РФ —
порушення Женевської конвенції

В окупованому Криму стартував четвертий після анексії призов на строкову службу до збройних сил Російської Федерації. Цієї осені військкомати РФ планували набрати 1600 призовників із півострова, вкотре порушивши прийняті міжнародні угоди. Зокрема, 51-шу статтю Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року «Про захист цивільного населення під час війни».

« Держава-окупант не може примушувати населення окупованої території служити в її збройних чи допоміжних силах. Будь-який тиск або пропаганду на користь добровільного вступу до армії-окупанта заборонено. »

Ст. 51 Женевської конвенції

Журнал «Територія Крим», №1 (1).

Свідцтво про державну реєстрацію КВ №22269-12169 Р, видане Департаментом державної реєстрації Міністерства юстиції України, м. Київ, 12.08.2016 р.

Засновник: Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ».

Видавець: Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ».

Адреса редакції: вул. Б. Хмельницького, 8/16, Київ, 01001,

тел.: (044) 279-81-52; факс: (044) 279-86-65, 234-83-66,

e-mail: 20office@ukrinform.ua, office@ukrinform.ua.

Генеральний директор Харченко О.О.

Передрук — тільки з письмового дозволу редакції.

Фото на обкладинці: YES © 2016.

Фотографи: С. Іллін, О. Індичий, О. Пілюгін та В. Цимбалюк.

Віддруковано: ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел. (044) 451-86-70. www.mega-poligraf.kiev.ua.

Замовлення № 51432. Наклад 3500 прим.



В ООН визначилися з термінами: КРИМ – ЦЕ УКРАЇНА, РОСІЯ – ОКУПАНТ

16 листопада на засіданні Третього комітету Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку було прийнято резолюцію «Становище в сфері прав людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)». Документ ініціювала Україна, однак співавторами резолюції стала 41 держава. 73 держави проголосували за прийняття документа.

Автор: Андрій САНТАРОВИЧ

«Світ заявив державі-окупантові: ні сірій зоні беззаконня та свавілля в українському Криму!» — таким твітом майже відразу після прийняття історичної резолюції охарактеризував її значення для нашої країни міністр закордонних справ України Павло Клімкін.

Цю резолюцію планується затвердити на пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН у грудні. Зазвичай резолюції, прийняті в головних комітетах, затверджуються на Генасамблеї без змін.

Чому це важливо

Уперше в документі ООН використовується формулювання «Тимчасова окупація Російською Федерацією частини території України — Автономної Республіки Крим та міста Севастополя».

Тепер «тимчасово окупований Росією український Крим» — визнано на міжнародному рівні визначення статусу півострова. Статус Росії — держава-окупант. Випадок безпрецедентний, враховуючи, що ця держава є постійним членом Ради Безпеки ООН.

Формулювання, використані в резолюції, мають величезне значення не лише для пролонгації існуючих, а й для запровадження нових санкцій щодо Росії — у зв'язку з серйозними порушеннями прав людини в Криму.

Згідно з Женевською конвенцією (від 12 серпня 1949 року про захист цивільного населення під час війни) на Росію лягають зобов'язання «окупуючої держави». Зокрема щодо припинення порушень прав людини й тортур, щодо звільнення українських громадян із місць ув'язнення, в тому числі на території Росії.

У резолюції фіксується найважливіший механізм для недопущення повторення подібної ситуації в майбутньому — постійна моніторингова місія ООН.

«Розгляд резолюції в рамках Третього комітету Генеральної Асамблеї ООН, а в грудні і в рамках самої Генасамблеї — це знак ще більш пильної уваги світу до Криму, до репресій і правопорушень, які там відбуваються після окупації півострова. Прийняття подібних резолюцій означає ще більшу зовнішньополітичну деградацію та ізоляцію РФ, закріплює за країною певний імідж. Фактично, резолюцією фіксується

статус «злочинця». Світ усе більше розцінює нинішню Росію як агресора, окупанта, маніпулятора й непередбачуваного партнера», — вважає перший заступник міністра інформаційної політики України Еміне Джапарова.

Як приймали

Зміст проекту резолюції ні для кого не був секретом. У російському МЗС документ навіть назвали «порожньою пропагандистською листівкою». Словами не обмежилися. Проте воліли діяти чужими руками.

Так, на початку засідання представники Білорусі в ООН спробували заблокувати розгляд порядку денного. Крім резолюції щодо Криму, на розгляд були підготовлені резолюції стосовно КНДР, Ірану та Сирії. Демарш не вдався: проти ініціативи Білорусі проголосувала 101 держава, за — 32, утрималося — 37.

Саму резолюцію підтримали 73 держави, проти виступило 23, утримались 76.

Зокрема, проти резолюції стосовно Криму голосували: Ангола, Вірменія, Білорусь, Болівія, Бурунді, Венесуела, Зімбабве, Індія, Іран, Казахстан, Камбоджа, Китай, КНДР, Коморські острови, Куба, Нікарагуа, РФ, Сербія, Сирія, Судан, Узбекистан, Еритрея та ПАР. Це держави, які або залежать від Росії економічно, або мають з нею тісні економічні зв'язки.

У липні 2004 року Віктор Пінчук зібрав близько тридцяти європейських лідерів на перший Ялтинський Європейський Семінар для обговорення перспектив вступу України до Європейського Союзу. Буквально на другий день цієї успішної зустрічі декілька учасників запропонували трансформувати приватну ініціативу у міжнародну громадську організацію, яка сприяла б процесу приєднання України до ЄС. Таким чином Ялтинський Європейський Семінар перетворився на Ялтинську Європейську Стратегію, а в Україні було створено незалежний благодійний фонд для формування міжнародної мережі підтримки нашої країни та посилення впливу публічної дипломатії на користь України. Щорічні форуми YES (Yalta European Strategy) стали відкритим майданчиком для обговорення нових ідей і поглядів щодо шляхів розвитку Європи, України і всього світу. Ці конференції збирають понад триста п'ятдесят політиків, дипломатів, державних діячів, журналістів, аналітиків і бізнесменів з півсотні країн світу. Діалог щодо глобальних викликів забезпечує ширше бачення внутрішньої ситуації в Україні, її розвитку і перспектив у сучасному світі. Він також є стимулом для пошуку точок дотику у відносинах між країнами, спільних інтересів і цінностей. Хоча з 2014 року щорічні зустрічі YES проходять у Києві, Ялтинська Європейська Стратегія залишається символом сили дипломатії та діалогу.



Президент Порошенко: «НАПАДНИК МАЄ ВІДЧУТИ СПРАВЖНЮ СИЛУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»

Міжнародний форум Ялтинська Європейська Стратегія, що відбувся вже тринадцятий раз, зібрав провідних політиків, дипломатів, бізнесменів, громадських діячів, експертів із двадцяти країн світу. Подібні зустрічі проводились у місті Ялті з 2004 року. Започатковані вони були фондом Віктора Пінчука. Однак внаслідок російської агресії та подальшої окупації півострова вже втретє Ялтинський саміт проходив у Києві.

Автор: Валерій Верховський

«Світ, Європа та Україна — шторми змін», — такою була цьогорічна тема. Коментуючи мету зустрічі, засновник та член Наглядової ради Ялтинської Європейської Стратегії Віктор Пінчук заявив: «Анексія та війна в центрі Європи зламали базові міжнародні правила. Україна опинилась у центрі «глобального шторму», але якщо не будуть усунені його першопричини, рано чи пізно він зачепить усіх. Я сподіваюся, що наші західні партнери усвідомлюють, чому наша країна має залишатись їхнім пріоритетом: не розв'язавши українську проблему, неможливо розв'язати і європейські». Голова Наглядової ради YES, президент Польщі (1995-2005) Александр Квасневський підкреслив: «Сьогодні майбутнє України можливо обговорювати лише в глобальному контексті. А про майбутнє сучасного світу вже неможливо говорити без дискусії про майбутнє України. Світ

змінюється. Ми переглядаємо правила та цілі, які визначатимуть світ у двадцять першому столітті. Україна є випробуванням для всіх нас, щоб перевірити нашу відданість фундаментальним цінностям, таким як свобода націй, право держав на суверенітет, мирне співіснування. Ця філософія від початку була в основі Ялтинської Європейської Стратегії. YES зберігає прихильність до цього підходу протягом 12 років своєї роботи. Саме такий погляд дозволяє нам досягати продуктивних результатів у наших дискусіях. Це не просто мрії чи розмови, це пошук реальних рішень». Серед ключових тем 13-ї зустрічі — можливі наслідки цьогорічних президентських виборів у США; проблеми єдиної Європи після імовірного виходу Британії з ЄС, криза біженців та зростання популізму в політиці; глобальні загрози тероризму та радикалізму, а також проблема соціальної нерівності та шляхи її подолання в планетарному масштабі. Особливе місце в дискусіях займала ситуація в Україні — учасники обговорювали стан реформ і

Віктор ПІНЧУК:
«Не розв'язавши українську проблему, неможливо розв'язати і європейські.»

перетворень у країні, бар'єри, що існують на цьому шляху, проблеми підтримки демократичного розвитку України з боку Заходу, а також перспективи подальшого розвитку країни. Окрема дискусія була присвячена відносинам між Росією та Заходом у геополітичних умовах, що змінюються.

Однією з центральних подій форуму став виступ Президента України Петра Порошенка.

Речі треба називати своїми іменами. Голова держави окреслив нинішнє становище України, зазначивши, що відбувається не внутрішній конфлікт, а справжня військова агресія Російської Федерації проти нашої країни.

У своєму виступі Петро Порошенко проголосив: «Ми не маємо права забувати про Крим... Нам навіть кажуть, що питання Криму закрито. З точки зору міжнародного права питання навіть не відкривалося. Крим по праву належить Україні». На думку Президента, стратегія Росії зрозуміла: змусити Захід та світ визнати свій суверенітет над Кримом.

Кремль пішов на брутальне порушення норм міжнародного права, анексувавши Крим, тож закономірним розвитком такої політики стали факти грубих порушень прав людини. За словами Петра Порошенка, Крим перетворюється на справжній концентраційний табір, за «найкращими стандартами» репресій та каральної медицини радянського зразка. Випадак з Ільмі Умеровим, якого примусово помістили у психіатричну клініку, яскраво продемонстрував злочинну і цинічну сутність політики Кремля щодо проукраїнських активістів в окупованому Криму. Світ не має забути імена політв'язнів путінського режиму, тож однією з вимог України залишається звільнення українських бранців і політичних в'язнів — Сенцова, Кольченка, Карп'юка, Кліха, Жемчугова і десятків інших.

Але заручниками Кремля стали всі мешканці Кримського півострова, котрі нині позбавлені права протестувати проти окупаційного режиму. Зруйнувавши сталу інтегрованість Криму в економічну систему України, російські окупанти не принесли на півострів обіцяне «процвітання у єдності», про що також сказав глава нашої держави: «Є цілком очевидним, що окупаційна влада не може і не здатна забезпечити належні соціально-економічні умови життя в Криму».

Наслідком дій агресора стала стагнація і занепад у основних галузях економіки Криму — курортній та аграрній. Небагато охочих провести відпустку в регіоні з сумнівним політичним статусом, до якого заборонені польоти цивільної авіації, який перенасичений військами, де досі зникають люди і грубо порушуються права людини. Північна частина Криму, залежна від постачання води з материка через Північно-Кримський канал, опинилася на межі не лише економічної кризи, а й екологічної катастрофи.

На переконання Президента, Україна не має наміру припинити боротьбу за свою цілісність: «Ми

розпочали низку судових позовів проти Росії за порушення Конвенції ООН з морського права. Нападник має повною мірою відчутти справжню силу міжнародного права, яке він так зухвало зламав. Я переконаний, що ми маємо дуже добрі перспективи. Мусимо зробити висновки з досвіду дотримання Будапештського меморандуму. Вважаю необхідним забезпечити надані гарантії через укладення двосторонніх безпекових угод з країнами-союзниками для того, щоб убезпечити Україну».

На думку Петра Порошенка, необхідно поновити дію поправки Джексона-Веніка стосовно Росії. Запроваджений у 1974 році до Радянського Союзу та інших держав, у яких порушувалися права людини, цей законодавчий акт забороняв надавати режим найбільшого сприяння у торгівлі з цими країнами. Щодо Росії дія поправки Джексона-Веніка була знята у 2012 році. Але це аж ніяк не посприяло поліпшенню ситуації з правами людини у цій державі та жодним чином не вгамувало загарбницьких амбіцій Кремля.

Очільник нашої країни підкреслив: «Страждання українських громадян вже давно перестало бути відповідальністю окремих особистостей. Це системна проблема режиму, створеного Кремлем у Росії. Тому відповідальність мають нести не лише окремі люди, а й увесь режим. Москва має зрозуміти — ціна таких порушень лише зростатиме. Відповідні експертні консультації з нашими партнерами вже тривають».

Президент Порошенко подякував Сполученим Штатам за лідерство у питаннях санкцій щодо Російської Федерації та привітав рішення Європейського Союзу щодо продовження дій індивідуальних санкцій стосовно осіб, причетних до порушення територіальної цілісності України. Він також наголосив на тому, що Крим не може бути предметом обміну за рішення із врегулювання на Донбасі, тому що Крим — це українська територія.



Петро ПОРОШЕНКО:

«Нападник має повною мірою відчутти справжню силу міжнародного права, яке він так зухвало зламав.»

Учасники саміту Ялтинська Європейська Стратегія за обговоренням ключових питань. Київ, 2016 р.

Хроніка окупації Криму



Росія більше року категорично заперечувала свою участь у подіях, що передували псевдореферендуму стосовно приєднання Криму до РФ. Про те, як це було насправді — у короткій хроніці.

21.02.14. Прихильники партій «Руська Єдність», «Російський блок» і представники так званого козацтва збираються під Верховною Радою АРК. Головна їхня вимога — вихід Криму зі складу України.

23.02.14. Особи, що зібрались на мітинг у Севастополі, висловлюють недовіру адміністрації міста і, всупереч законодавству України, обирають нового мера — громадянина Росії Олексія Чалого.

26.02.14. На мітинг під Верховною Радою Автономної Республіки Крим виходять прихильники збереження Криму у складі України. Саме учасники цього першого протесту завадили планам окупанта, і він уже наступного дня вирішив залучити свої військові формування.

27.02.14. О 4:20 ранку люди у військовій формі без пізнавальних знаків захоплюють будівлю Верховної Ради в Сімферополі. Пізніше з'ясувалося, що це були російські спецпризначенці. Над будівлею з'явилися прапори РФ, а навколо — барикади.

27.02.14. Проходить позачергове засідання кримського парламенту, на порядку денному — відставка влади півострова. Фактично під дулами автоматів було прийнято рішення відправити у відставку кримський уряд і прем'єр-міністра Анатолія Могильова, а на його місце поставити лідера партії «Руська Єдність» Сергія Аксьонова.

27.02.14. Російські війська перекривають виїзди з Криму, що з'єднують його з материковою Україною. Заблоковано Керченську поромну переправу.

1.03.14. Рада Федерації РФ на підставі звернення президента Путіна затвердила постанову про використання Збройних Сил Росії на території України з формулюванням «до нормалізації суспільно-політичної ситуації в цій країні».

2.03.14. Військові Російської Федерації почали блокування всіх українських військових частин у Криму.

3.03.14. Російські війська беруть під контроль Керченську поромну переправу.

6.03.14. Підконтрольна Росії Верховна Рада Криму прийняла постанову «Про проведення загальнокримського референдуму» 16 березня. На «референдум» було винесено два «альтернативних» питання: «Ви за возз'єднання Криму з Росією на правах суб'єкта РФ?» і «Ви за відновлення дії Конституції Республіки Крим 1992 року і за статус Криму як частини України?»

16.03.14. «Нова влада» Криму озвучила підсумки «референдуму», оголосивши явку виборців 96,77%. Хоча за даними, оприлюдненими лідером кримськотатарського народу Мустафою Джемільєвим, явка становила 32,4%.

17.03.14. Нелегітимна «нова влада» відправила Путіну лист із проханням про прийняття півострова до складу РФ.

18.03.14. Володимир Путін, Сергій Аксьонов (призначений Росією після початку окупації кримський прем'єр-міністр), Володимир Константинов (переобраний після окупації на цю ж посаду так званий голова Державної Ради Республіки Крим) та Олексій Чалий («мер» Севастополя, нібито обраний шляхом народного голосування) підписують у Москві договір «Про прийняття Криму до складу Російської Федерації», що стало спробою легалізації фактичної анексії Криму Російською Федерацією.



і Окупація (від лат. occupatio — «захоплення») — зайняття збройними силами держави території, яка їй не належить. Саме окупацією, з точки зору міжнародного права, слід називати дії Російської Федерації в Криму.

КРИМСЬКОТАТАРСЬКИЙ АКТИВІСТ ЕРВІН ІБРАГІМОВ ЗНИК У КРИМУ. ПОШУКИ ТРИВАЮТЬ

Від початку російської окупації Криму, за даними правозахисних організацій України, на півострові щезло 22 людини. Серед них і кримчанин Ервін Ібрагімов, який відкрито заявив про свою незгоду з окупацією. Його викрали ввечері 24 травня цього року біля власного будинку в Бахчисарай. Хоча викрадення було зафіксовано камерою відеоспостереження, ні Ібрагімова, ні нападників так і не знайшли.

До окупації Ервін Ібрагімов працював у Бахчисарайській міській держадміністрації. «Нова влада» пропонувала йому очолити відділ міжнаціональних відносин, але Ервін від співробітництва з окупантами відмовився. На момент викрадення він був членом виконавчої ради Світового конгресу кримських татар і представником регіонального меджлісу.

Той факт, що це було саме викрадення, вдалося встановити за записом відеокамери спостереження. На кадрах видно, як люди в формі співробітників дорожньої патрульної служби Російської Федерації зупинили машину Ервіна та спробували силоміць посадити його в мікроавтобус. Хлопець намагався втекти, але його затримали й повезли у бік Бахчисарайського водосховища.

Представники «кримської прокуратури» спростовують викрадення Ервіна співробітниками поліції. Наразі немає жодної інформації про його місцезнаходження. Інші викрадення на півострові «кримські правоохоронці» також не розслідують.

Через півроку після викрадення Ервіна небайдужі активісти спробували нагадати керівництву Росії про зниклого. Вони розклеїли плакати із закликом «Знайди Ервіна» та його фото неподалік Кремля у Москві. Плакати провисіли всього кілька годин, потім їх зірвали міські служби.

Акції з тією ж вимогою проходили в Києві під посольством РФ. Правозахисники запустили флешмоб з метою привернення уваги до викрадень в окупованому Криму. Для цього всім небайдужим пропонували викласти в соціальних мережах своє фото з плакатом у руках, на якому написано: #where_is_ervin.

Стало відомо, що питання про викрадення в



окупованому Криму члена Світового конгресу кримських татар Ервіна Ібрагімова розгляне Робоча група з насильницьких або недобровільних зникнень Ради ООН з прав людини в лютому 2017 року на 111-й сесії в Сеулі. Про це йдеться в листі Робочої групи Ради ООН у відповідь на звернення української громадської організації КримSOS.

Акція, присвячена пошуку Ервіна Ібрагімова, неподалік Кремля (Москва).

Робоча група з насильницьких або недобровільних зникнень є механізмом у рамках Програми ООН з прав людини, створеним для розгляду випадків особливо серйозних за своїм характером конкретних порушень прав людини, що мають місце в усьому світі. Група отримує та розглядає повідомлення про зникнення людей, надані родичами зниклих осіб або правозахисними організаціями. Надалі Робоча група направляє інформацію про окремі випадки відповідним урядам із проханням провести розслідування та інформувати Робочу групу про його результати.

Мустафа Джемілєв:
**«КРИМСЬКІ
 ТАТАРИ
 ПОТРЕБУЮТЬ
 ЗАХИСТУ
 СВІТОВОЇ
 СПІЛЬНОТИ»»**

Уповноважений Президента України у справах кримськотатарського народу Мустафа Джемілєв — про зустрічі з представниками міжнародної спільноти, про можливі сценарії повернення Криму, про репресії проти кримських татар...

Під час одного з візитів до Канади ви закликали підтримати створення міжнародної платформи з деокупації Криму. Яку користь принесе така платформа?

— Це питання було підняте задовго до мого візиту в Канаду. Якщо ми виходимо з того, щоб повертати Крим не військовим шляхом, а іншими методами, то, звичайно, виникає необхідність у певному міжнародному переговорному майданчику за участю конфліктуючих сторін — на зразок Нормандської четвірки або мінського формату.

У грудні минулого року на сесії Ради міністрів ОБСЄ в Белграді я згадував про формат на базі країн — підписантів Будапештського меморандуму 1994-го. Тобто США, Великобританії та Російської Федерації, які за відмову України від ядерної зброї виступали гарантами її безпеки й територіальної цілісності.

Оскільки одна з держав-підписантів виявилася зовсім не гарантом, а злочинцем, то мова спершу йшла про США та Великобританію, тим більше що Росія досі категорично відкидає будь-які переговори стосовно статусу Криму, вважаючи його своєю «законною територією».

У Канаді та під час інших закордонних поїздок, а також на різних міжнародних форумах, у яких я брав участь, переважно зондував ґрунт на предмет саме такого формату переговорів. І, маю сказати, скрізь отримував підтримку цієї ідеї.

— Цьогоріч у Туреччині відбувся перший Всесвітній гуманітарний саміт, на якому було піднято в тому числі й питання Криму...

— Саміт був присвячений глобальним гуманітарним проблемам, і його учасники не фокусувалися на окремих країнах. Але лідери держав, що виступали на ньому, звісно, акцентували увагу на тих проблемах, які ближчі їм самим.

Наприклад, Реджеп Тайїп Ердоган присвятив значну частину своєї доповіді питанню біженців із охопленої війною Сирії. Петро Порошенко говорив про вимушених переселенців із територій, окупованих Росією, а також про становище, у якому опинилися кримські татари в результаті окупації півострова.

Із турецьким лідером у нас була окрема зустріч — спершу всім складом делегації, потім президенти близько двох годин вели переговори за закритими дверима. Петро Порошенко висловив велике задоволення результатами зустрічі, оскільки в усіх питаннях, у тому числі щодо Криму, погляди глав держав повністю збіглися.

— Беручи до уваги недавні зустрічі з представниками міжнародної спільноти, можемо говорити про посилення санкцій проти Росії? На



Справжній син свого народу Мустафа Джемілев — у танці хайтарма. Бахчисарай (Крим).

яку реальну підтримку світового співтовариства ви розраховуєте в питанні Криму?

— Є держави, які рішуче виступають за продовження й подальше посилення санкцій — доти, поки Росія не звільнить всі окуповані території. Але є й такі, де окремі депутати та посадові особи, посилаючись на соціальні проблеми виборців, розповідають, що санкції обертаються втратою ринків збуту, скороченням робочих місць тощо, і виступають за їхнє зняття. Втім, більшість політиків і державних діячів на Заході чудово розуміють, що схиляння Росії до дотримання норм міжнародного права шляхом економічних санкцій — це допомога не лише Україні, а й, у першу чергу, самим собі. Якщо сьогодні не вжити адекватних заходів проти агресора та грубого порушника принципів міжнародного права, то завтра під загрозою може опинитися будь-яка держава. Особливо добре це розуміють країни Балтії, Польща та деякі інші, котрі на власному досвіді познайомилися зі «звичками» Росії. Тому я не думаю, що найближчим часом можна вести мову про зниження рівня санкцій.

— **Поруч із викраденнями людей у Криму тривають обшуки й затримання кримських татар. На ваш погляд, чого домагається російська влада у Криму?**

— Кримські татари — найбільш консолідована, організована й політично активна частина населення півострова. Вони мають свій демократично обраний представницький орган — Меджліс кримськотатарського народу, що відкрито на весь світ заявив про невизнання анексії Криму. Тому переважна більшість репресій здійснюється саме проти кримських татар. Окупанти намагаються викоринити будь-яке інакомислення, хочуть, щоб усі як один вихваляли режим Путіна. Та оскільки розуміють, що цього не станеться, намагаються принаймні залякати людей і в міру можливості змусити їх залишити Крим.

— **На яку підтримку з боку української влади розраховує Меджліс у цьому питанні?**

— Українська влада, безперечно, всебічно підтримує Меджліс, але засоби захисту вкрай обмежені.

Однозначно можна стверджувати, що ставлення Української держави до кримських татар та їхнього представницького органу докорінно змінилося. Якщо раніше, особливо при Януковичі, можливо-владці лише шукали привід, щоб нівелювати діяльність Меджлісу, і займалися пошуком маріонеток на протигагу Меджлісу, то зараз правоохоронні органи порушують кримінальні справи проти кримських прокурорів і суддів, які застосовують репресії проти Меджлісу та кримських татар. Верховна Рада України звертається до міжнародних організацій із проханням надати підтримку кримським татарам, визнати геноцид кримськотатарського народу, українські дипломати ініціюють скликання Ради безпеки ООН для обговорення дій Росії проти кримських татар. Президент країни ініціює внесення змін до Конституції з метою відновлення права кримськотатарського народу на самовизначення на своїй батьківщині.

— **Як гадаєте, чи можливі переговори з президентом Росії Володимиром Путіним?**

— Зараз головною метою переговорів може бути лише виведення окупаційних військ із нашої території та відшкодування завданих збитків. Але при президенті Путіні подібні переговори напевно чи можливі.

— **Як кримські татари, що знаходяться у Криму, можуть захистити себе в умовах окупації?**

— На жаль, вони беззахисні. Доки триває окупація, розраховувати на спокійне та гідне життя не доводиться. У таких умовах люди можуть зберегти гідність, лише чинячи опір окупантам у міру своїх можливостей. Причому ненасильницький опір значно ефективніший і результативніший, ніж насильницький. І що більше буде гідних людей у Криму, то швидше окупанти будуть вигнані. Потужний світовий тиск на Росію може трохи послабити, та аж ніяк не припинити репресії, адже сама Російська держава по суті є не демократичною, а репресивною. Створювати на окупованих територіях острівці свободи та демократії Росія, звісно ж, не стане. Інакше може розвалитися вся їхня система державного управління.

« Більшість політиків і державних діячів на Заході чудово розуміють, що схиляння Росії до дотримання норм міжнародного права шляхом економічних санкцій — це допомога не лише Україні, а й, у першу чергу, самим собі. »



У КРИМУ ЗНИЩУЮТЬ СВОБОДУ СЛОВА

Яким сьогодні є положення ЗМІ в окупованому Криму? За що переслідують журналістів, чого прагне Росія, придушуючи вільну



думку, та чи достатньо робить Україна в інформаційному полі щодо кримського питання? Про це говоримо з керівником та головним редактором кримського проекту української служби «Радіо Свобода» «Крим.Реаліті» Володимиром Притулою.

i Позаштатний оглядач «Радіо Свобода» Микола Семена (до окупації півострова також працював кореспондентом української газети «День», тижневика «Дзеркало тижня» та російських «Известий») перебуває під слідством у анексованому Криму з 19 квітня 2016 року. ФСБ відкрила проти журналіста кримінальну справу, звинувативши його в закликах до зазіхання на територіальну цілісність РФ. 28 квітня, після порушення кримінальної справи, Семену допитували протягом декількох годин, потім випустили під підписку про невиїзд.

Микола Семена через свого адвоката Олександра Попкова звернувся з листом до учасників Конференції ОБСЄ з людського виміру із закликом створити міжнародну комісію з реагування на порушення прав людини в окупованому Криму — повідомив «Території Крим» Юрій Луканов, фахівець міжнародної адвокації ГО «Центр інформації з прав людини».

«Моя кримінальна справа, як і справи моїх колег, — лише частина великого процесу наступу на права громадянського суспільства та права людини на окупованих Росією територіях. Свавільля репресивної системи у Криму повинно бути припинено. На жаль, цього не відбувається без міжнародного правового контролю за ходом наших справ і загальної правової ситуації на півострові», — написав у своєму зверненні Микола Семена.

Текст: Людмила БОЖЕНКО

— Володимире, свого часу ви були головою Комітету з моніторингу свободи преси у Криму, бачили, як розвивалися тамтешні ЗМІ. Тому сьогодні важливою є ваша думка щодо стану свободи слова на анексованому півострові...

— Після окупації Криму удар російської влади був спрямований на соціально активні групи населення: етнічні — переважно це кримські татари та українці, та соціальні — це активісти Євромайдану, громадські діячі.

Але в першу чергу під удар потрапили журналісти та ЗМІ, здебільшого незалежні. Вже в лютому-березні 2014 року журналісти відчували на собі досить жорсткий тиск. Співробітників кримських та українських мас-медіа, які висвітлювали тогочасні події в Криму, залякували, били, викрадали, переслідували, примушували покинути територію півострова. Ще через кілька місяців до тиску з боку проросійських активістів та парамілітарних російських структур додався також тиск спецслужб РФ, передусім ФСБ. Журналістів продовжували залякувати, в хід ішов підкуп тощо, і все це робилося для того, щоб примусити їх або замовкнути, або покинути територію півострова.

— Ви є колегою Миколи Семени, кримського журналіста, який сьогодні знаходиться у Криму, де його звинувачують у закликах до порушення територіальної цілісності РФ. Ви багато років знайомі, тому як ніхто добре знаєте про цю справу...

— Микола Семена є метром кримської журналістики, одним із найдосвідченіших місцевих фахівців. Він працював у даній царині майже 50 років: пройшов шлях від простого журналіста до редактора газети, працював власним кореспондентом провідних українських та ліберальних російських видань.

Після анексії пан Микола припинив офіційну співпрацю з усіма мас-медіа, фактично вийшов на пенсію, але продовжував дописувати в деякі видання, у тому числі як автор, як колумніст для сайту «Радіо Свобода» та «Крим.Реаліті». Його публікації, які друкувалися під псевдонімами, були досить гострими, об'єктивними та дуже популярними. Власне, саме на це звернули увагу російські спецслужби, вони незаконно проникли в його комп'ютер та отримали доступ до матеріалів. Журналісту було висунуто претензію, що в одній зі статей, яка вийшла на сайті «Крим.Реаліті» у вересні 2015 року, були заклики до порушення територіальної цілісності Російської Федерації, а вже через півроку після виходу матеріалу, у квітні 2016-го в його будинку прой-

шов обшук, який проводили з десяток ефесбешників. Тоді у Миколи Семена вилучили всю техніку — телефони, комп'ютери, ноутбуки та порушили проти нього кримінальну справу. У той самий час проводили обшук ще у шести кримських журналістів, яких влада теж підозрювала у співпраці з «Радіо Свобода» і «Крим.Реаліі».

Наразі слідчі дії завершуються, проводяться останні експертизи, і найближчим часом справа піде до суду, але наскільки об'єктивним він буде, можемо лише здогадуватися. Адже, якщо вести мову про сам хід розслідування, то адвокати наголошують, що воно проходить із багатьма порушеннями.

Маємо у цій справі ще одну неабияку проблему. Миколі Семені вже 66 років — людина солідного віку, має серйозні проблеми зі здоров'ям: страждає на хворобу хребта та серця. Він звернувся до слідчих органів з проханням (адже перебуває під підпискою про невивід і без дозволу не може покинути півострів) відпустити його на лікування до однієї з провідних українських клінік. Слідчі ФСБ відмовили. У свою чергу українські лікарі зазначають: якщо не провести термінової терапії, людина може стати інвалідом.

Нещодавно адвокати журналіста подали ще одне прохання, щоб Миколі Семені дозволили здійснити поїздку до Бельгії. Йому присудили Міжнародну премію громадянського суспільства ім. Павла Шеремета за відстоювання свободи слова, і вручення назначено на кінець грудня. Адвокати сумніваються, що російська влада відпустить його на нагородження та й взагалі будь-куди, адже ефесбешникам потрібний результат — засуджений журналіст.

Тому зараз дуже важливо, аби міжнародна спільнота звернула увагу на те, що Миколу Семену судять не за дії, не за якісь наміри, а за слова. За слова, які не порушують жодне законодавство. Микола Семена та його колеги-журналісти дуже сподіваються на реакцію міжнародної спільноти.

— **Але ж Микола Семена не лише перебуває під слідством, він ще й потрапив до всеросійського списку осіб, яких підозрюють в екстремізмі, тероризмі. І, власне, у тому списку не лише цей кримський журналіст...**

— Так, Микола Семена з подачі ФСБ фігурує у спеціальному списку російських фінансових моніторингових органів — це перелік осіб, яких підозрюють

в екстремізмі та тероризмі. Люди, котрих включили до цього списку, позбавленні фінансових засобів, адже їхні банківські рахунки заблоковані. Таким чином, Микола Семена не лише під слідством, а й фактично позбавлений засобів до існування. Власне, у цьому ж списку сьогодні й кримська журналістка Анна Андрієвська та громадський активіст і редактор сайту Blackseanews Андрій Клименко, яким під тиском спецслужб довелося покинути рідну домівку. Сьогодні вони не можуть повернутися до родин у Крим, адже їм загрожує кримінальне переслідування.

— **З усього сказаного стає зрозумілим, що свобода слова — це табу не лише для журналістів і громадських діячів, а й взагалі для пересічних осіб, які в той чи інший спосіб намагаються висловити свою думку...**

— Нині на території Криму фактично не діє не лише українське й міжнародне

« **Відбувається тотальне прослуховування активістів, політиків, журналістів. ФСБ проникає в комп'ютери, зламає приватну електронну пошту, слідкує за соцмережами.** »

законодавство, а й російське. Це своєрідна сіра зона, де панують беззаконня та спецслужби, які зачищають територію півострова від будь-якого вільного слова, вільної думки. Людей залякують. До Криму перекинуто сотні, якщо не тисячі працівників ФСБ з інших регіонів Росії, відбувається тотальне прослуховування активістів, політиків, журналістів. ФСБ проникає в комп'ютери, зламає приватну електронну пошту, слідкує за соцмережами: ми маємо вже чимало фактів, коли у Криму порушуються кримінальні справи за пости у соцмережах.

— **Також блокуються інформаційні сайти...**

— Безумовно, повністю блокуються сайти або певні тексти. Наприклад, «Крим.Реаліі» з серпня цього року фактично не функціонує на території Криму, хоча офіційно жодних повідомлень, навіть згідно з російським законодавством, «Радіо Свобода» про це не отримувала. На сьогодні розблокувати роботу сайту вдалося лише на території Росії — завдяки тиску міжнародних дипломатів. Але в Криму, на жаль, це зробити не вдається. Кримчани змушені користуватися певними технічними

засобами для того, щоб обходити блокування — все це відчутно ускладнює доступ до інформації, але принаймні не припиняє його повністю. Наразі на Кримському півострові заблоковано більше десятка сайтів українських масмедіа, інтернет-видань.

Ще на початку окупації в Криму були повністю відключені українські канали, аналогове та цифрове мовлення, захоплені незалежні місцеві телекомпанії (наприклад «Чорноморка») або ж витіснені за межі півострова («АТР»).

Зараз кримчани можуть обмежено дивитися українське телебачення лише через супутник. Звичайно, у російській владі немає технічних можливостей заблокувати супутникове телебачення чи повністю відключити Інтернет у Криму, проте спецслужби роблять усе, щоб максимально обмежити можливість отримувати незалежну об'єктивну інформацію.

— **Чому блокують? Чого бояться?**

— Нині кримчан накрило валом російської офіційної пропаганди — це, звісно, дезорієнтує. Насправді ж потік дезінформації розпочався ще на початку окупації, і це ввело багатьох в оману. Тепер людей (на думку агресора. — **Ред.**) просто треба тримати в стані паралельної реальності, щоб зменшити соціальну напругу та наростаюче невдоволення. Адже соціальні стандарти кримчан знизилися, ціни суттєво зросли, чиновники влаштовують беззаконня, відбувається порушення соціальних, політичних та громадських прав...

— **Чи достатньо робить Україна в інформаційному полі щодо кримського питання?**

— Правильна відповідь була б, що недостатньо, проте ми мусимо враховувати, в яких умовах нині перебуває Україна. Тому точніше буде сказати, що держава робить усе можливе. Український уряд та суспільство намагаються прорвати інформаційну блокаду Криму. Я високо оцінюю діяльність Міністерства інформаційної політики України, яке в межах свого невеликого бюджету та можливостей намагається впливати на ситуацію. Українське суспільство Крим не забуває. Перед ним також стоїть завдання зробити все можливе, щоб про згадані проблеми дізналось якомога більше людей у всьому світі, наші сусіди та партнери в Європі, а також за її межами, аби вони могли відповідно реагувати. Адже свобода слова є тим правом людини, без якого всі інші права реалізувати практично неможливо.

Відірвати від материка: ЗА РОКИ ОКУПАЦІЇ У КРИМУ ОБВАЛИЛАСЯ ТОРГІВЛЯ



Зовнішній товарообіг Криму

	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США
2013 р.	904,9	1143,9
2014 р.	179	84,2
2015 р.	89,7	127
I півріччя 2016 р.	33	33,8

16 грудня виповнюється рівно рік відтоді, як уряд України своєю постановою № 1035 по суті підтримав громадянську торговельну блокаду окупованого Росією Криму, яка до того часу тривала майже три місяці (три автомобільні пункти пропуску на адміністративній межі півострова та материкової України активісти заблокували ще 20 вересня 2015 року).

Автор: Андрій Сантарович

Відірвати Крим від материка рівнозначно економічній смерті для всього півострова, інфраструктура якого вибудовувалася в тісній взаємодії з Україною не одне десятиліття.

Слід сказати, що поставки товарів до окупованого Криму й назад не впали до нуля — і донині використовуються схеми для перевезення продукції або сировини з материка. Але навіть із урахуванням подібних схем зовнішньоторговельний оборот Криму за роки окупації зменшився в рази. Можемо просто порівняти цифри.

Російська Федеральна служба державної статистики наводить такі дані за I півріччя поточного року: експорт товарів із Криму в січні — червні 2016-го становив \$33 млн, імпорт на півострів у той самий час — \$33,8 млн. Багато це чи мало, дозволяють зрозуміти дані Державної служби статистики України за I півріччя останнього перед окупацією 2013 року: експорт до Автономної Республіки Крим сягав \$512,3 млн (цифра перевищує показники 2016-го в 15 разів), а імпорт — \$779,8 млн (це більше за поточні показники у 23 рази).

Втім, було б не зовсім коректно списувати таку відчутну різницю в показниках виключно на припинення економічних стосунків з Україною. Велику роль зіграли також західні санкції. Наприклад, Рада Європи ще 23 червня 2014 року прийняла рішення 2014/386/CFSP, яким забо-

ронила імпорт у країни Євросоюзу кримських товарів. 19 грудня того ж року з аналогічними санкціями виступили США.

Інакше кажучи, торгівлю з Заходом було заблоковано лише наприкінці 2014 року. При цьому не варто забувати, що протягом усього 2014-го та більшу частину 2015 року переміщення товарів між півостровом і материковою Україною не припинялося. Тим цікавіше буде поглянути на показники у цей відносно сприятливий для окупованого Криму період.

Отже, імпорт товарів до АРК у 2014 році становив \$84,2 млн. Проте 75% цього обсягу, або \$62,9 млн, складала вартість товарів, поставлених на півострів у першому кварталі 2014 року. Тобто ще до окупації як такої.

Якщо ж порівняти показники імпорту товарів у 2015 році, майже дев'ять місяців якого торгівлю не було обмежено блокадою, з аналогічними даними за 2013-й, то ми побачимо справді вражаючі цифри: \$127 млн проти \$1,1 млрд відповідно. Громадянська блокада лише підтвердила те, про що багато говорилося вже з перших днів «Російської весни» на півострові: відірвати його від материка рівнозначно економічній смерті для всього Криму, інфраструктура якого вибудовувалася в тісній взаємодії з Україною не одне десятиліття.

РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ

Гібридна війна, яку розв'язала Російська Федерація, включає в себе потужну пропагандистську складову. Більшість таких повідомлень у ЗМІ розраховані на російськомовного читача. Ось лише кілька «новин» з російських ресурсів, що так чи інакше стосуються Криму.

«Меджліс кримськотатарського народу спонсорує Державний департамент США»

Судовий процес про заборону в Росії Меджлісу кримськотатарського народу як «екстремістської організації» підігрівали заяви різних кримських «посадових осіб» про те, що представницький орган кримських татар, мовляв, створений і фінансується урядом Сполучених Штатів Америки. Цей, як і багато інших фейків російської пропаганди, розбиваються об загальновідомі факти. Меджліс кримськотатарського народу Криму було створено ще в Радянському Союзі, до проголошення незалежності України. А саме в липні 1991 року. Згідно зі статутом організації, членів Меджлісу обирають на загальних зборах кримських татар (Курултай).

<http://kommersant.ru/doc/3105530>



«Радикальні ісламісти збираються на кордоні з окупованим Кримом»

Це висловлювання депутата російського парламенту Руслана Бальбека, обраного на невизначених виборах у Криму, передала низка російських ЗМІ. «Через порушення київського режиму на кордоні з Кримом у Херсонській області сконцентрувалася велика кількість прихильників радикального релігійного ісламу», — заявив Бальбек, підкресливши, що ці угруповання несуть загрозу Криму та Європі. Звісно, про зборів ісламістів на Херсонщині й мови бути не може. Цю псевдоновину спростовують і жителі територій, прилеглих до адміністративного кордону з Кримом.

<https://ria.ru/world/20161025/1479992019.html>
<http://www.stopfake.org/fejki-na-yug-ukrainy-stekayutsya-islamskie-radikaly/>

«Каталонія визнає Крим російською територією»

Такий заголовок вийшов у низці російських пропагандистських ЗМІ з посиланням на заяву Хосе Енріке Фолька, представника партії «Солідарність Каталонії за незалежність». Однак навіть у цій фейковій статті автори пишуть, що Хосе уточнив, що визнання відбудеться лише у разі, якщо Каталонія стане незалежною. Але кремлівські ЗМІ забули додати, що вищевказана партія навіть не представлена в парламенті Каталонії й тому навряд чи уповноважена вести мову про «плани» Каталонії. Проте статтю з гучним заголовком передрукувало з десяток російських медіа, у тому числі тиражованих у Євросоюзі.



<http://izvestia.ru/news/634567>

«Енергоміст покриє потреби кримчан у електроенергії»

Брак електрики у Криму окупаційна влада пообіцяла перекрити поставками з Росії. 11 травня 2016 року Путін на урочистому заході з нагоди введення на повну потужність енергомосту заявив: «З урахуванням власної генерації цього достатньо для нормальної роботи й навіть трохи більше, ніж потрібно в регулярному режимі». А вже через п'ять місяців з його вуст пролунало: «Проблеми ще повністю не вирішені. У кінці поточного року до Криму повинна прийти магістральна газова труба. І ось із цього моменту почнеться справжнє електропостачання від власної генерації. Буде первинне джерело — газ. Ми плануємо і вже здійснюємо будівництво електростанцій (які працюватимуть. — Ред.) у тому числі на цьому газі», — сказав Володимир Путін. Після заяви «кримська влада» почала підготовку до вільових відключень.

<https://ria.ru/economy/20160511/1431401369.html>



КОРІННІ НАРОДИ: важливі кроки до закріплення прав

Питання корінних народів як окремої категорії етнічних спільнот, відмінних від національних меншин, постало в Україні з початком масової репатріації кримських татар наприкінці 80-х років ХХ століття. Наявність корінних народів визнана у Конституції України 1996 року, але не зазначено, яких саме; передбачалося, що права корінних народів будуть врегульовані окремими законами...

Автор: Наталія БЕЛІЦЕР,
експерт Інституту демократії імені Пилипа Орлика

“ Законодавче закріплення прав корінних народів означає, що етнополітика України набула нової якості. Її успішна реалізація засвідчить дійсно демократичний шлях розвитку і є особливо важливою в контексті деокупації та реінтеграції Криму. ”

Відтоді минуло більше двадцяти років, але цих законів і досі немає. Оскільки у міжнародному праві корінні народи наділені колективними правами, зокрема на свої історичні території, помилковість такої політики стала очевидною лише після окупації та анексії Криму Росією. Одразу ж після цього, 20 березня 2014 року Верховна Рада ухвалила постанову, якою Україна визнає кримських татар корінним народом, Курултай і Меджліс — органами національного самоврядування, і гарантує реалізацію їхнього права на самовизначення у складі Української Держави. ВРУ також заявила про підтримку Декларації ООН про права корінних народів 2007 року (тоді Україна утрималася від голосування) і доручила Кабінету Міністрів терміново подати проекти законів та нормативно-правових актів, які визначають та закріплюють статус кримських татар як корінного народу України.

Хоча постанова стосується лише кримськотатарського народу (приблизно 250 тисяч, тобто 13 — 14% населення Криму), фахівці вважають, що корінними народами Криму є також малочисельні караїми та кримчаки. До того ж у Плані дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року йдеться про законопроект щодо статусу «корінних народів» (у множині). Оскільки не тільки чисельність, а

й рівень самоорганізації, наявність власних інститутів і таке інше цих трьох народів є надто відмінними, наразі розробляються два законопроекти: «рамковий» і про статус кримськотатарського народу.

Слід зазначити, що єдиного універсального визначення «корінного народу» немає, але є низка критеріїв, розроблених експертами ООН, на які можна спиратися при розробці національних законодавств. Відповідно, у «статусному» законопроекті наведено таке визначення: «корінний кримськотатарський народ — автохтонна етнічна спільнота, що сформувалася як цілісний етнос на території Кримського півострова, зберіг і прагне передати майбутнім поколінням свою колективну етнокультурну ідентичність, є носієм самобутньої мови і культури, має традиційні соціальні, культурні і політичні інститути, сформував розвинену систему власних органів самоврядування, самоусвідомлює себе корінним народом України і не має власної чи етнічно спорідненої держави за межами України».

Караїмів у світі близько 2 тис. осіб, із них близько 800 проживають у Криму, 400 — в інших регіонах України, їхні поселення є також у Тракайському районі Литви. Попри розповсюджені уявлення про караїмів як кримських євреїв, важливішим вважається власне групове самоусвідомлення. Тому наводимо визначення, ухвалене у 2003 році Всенародним з'їздом кримських караїмів: «Кримські караї (караїми-тюрки) — корінний народ Криму, об'єднаний спільністю крові, мови та звичаїв, усвідомлює власну етнічну індивідуальність, кровну спорідненість з іншими тюркськими народами, самобутність культури та релігійну самостійність, відчуває особливі почуття до Криму як до історичної батьківщини, виражає дружнє ставлення до інших народів і конфесій, поважає їхню самоідентифікацію».

Ще меншою і швидко зникаючою групою є кримчаки; вони сповідують іудаїзм, мова близька до кримськотатарської, вважається, що походять від стародавнього єврейського населення Криму. Під час Другої світової війни гітлерівські окупанти, визнавши їх (на відміну від караїмів) євреями, знищили близько ¾ усіх кримчаків. Згідно з переписом населення 2001 року, кримчаків залишалося 204 особи.

З КРИМУ В РОСІЮ ВИВОЗЯТЬ ТВОРИ МИСТЕЦТВА

Крим — надзвичайно багата на культурну спадщину земля, адже півострів є колискою різних культур, домівкою кількох цивілізацій упродовж тисячоліть. Російська окупація внесла жорсткі корективи і в цю царину. Вся культурна спадщина півострова, яка належала українському народу та державі, за короткий проміжок часу стала «надбанням» Російської Федерації, яка, порушуючи українське та міжнародне законодавство, почала по-господарськи розпоряджатися тим, на що не має права.

Автор: Людмила БОЖЕНКО

У березні 2014 року народний депутат України Володимир Ар'єв з трибуни Верховної Ради заявив, що в Ермітаж та інші російські музеї вивозяться картини Айвазовського з феодосійської галереї, а також інші цінності з кримських музеїв. Тоді директор галереї Тетяна Гайдук спростувала цю інформацію. Більш того, вона заявила, що «не лише передача, а й переміщення музейних експонатів галереї не передбачається. Колекція, передана Айвазовським у дар Феодосії, нікуди вивозитися не буде».

І ось у 2016 році на сайті Третьяковської галереї з'являється інформація про те, що з 29 липня по 20 листопада жителі Москви та гості столиці зможуть відвідати виставку «Іван Айвазовський. До 200-річчя з дня народження». На заході будуть представлені живопис, графіка, особисті речі та нагороди художника з феодосійського музею. А з 20 листопада цю виставку можна буде відвідати в Ермітажі. І вже тут у своїх коментарях директор галереї не є такою категоричною, ба більше, вона заявила, що «...полотна до Третьяковської галереї перевезитимуть у спеціальних контейнерах, відповідним транспортом». Те, що було неможливим два роки тому, сьогодні стало реальністю.

Про те, що Росія безсоромно розпоряджається музейними цінностями окупованого півострова, 21 жовтня 2015 року, під час засідання Парламентської асамблеї чорноморського

економічного співробітництва заявила її керівник постійної делегації Верховної Ради України в ПАЧЕС Людмила Денисова: «Російська Федерація вивозить до Санкт-Петербурзького музею «Ермітаж» колекції з Криму, в тому числі унікальні об'єкти з Національного заповідника «Херсонес Таврійський», із Судака, а також із Центрального музею Тавриди в Сімферополі».

Реакція адміністрації Ермітажу на висловлювання українського депутата була миттєвою: «Ми нічого з Криму не вивозимо». А вже через декілька днів у російському музеї відкрилась виставка «На землі Грифона. Антична археологія Ермітажу в Криму», де були представлені предмети з колекції Східно-Кримського історико-культурного музею-заповідника в Керчі.

Як зазначив у одному з інтерв'ю керівник управління музейної справи та культурних цінностей Міністерства культури України Василь Рожко: «Росія змінила законодавство, назвавши захоплені території й розташовані на них цінності своїми. І під виглядом виставок, реставрації вивозить цінні предмети».

Проблема ускладнюється ще й тим, що в Україні ніколи не проводили належної інвентаризації музейних фондів, тому точний перелік втрачених цінностей та пам'яток невідомий. Міністерство культури України тільки через рік після окупації півострова розпочало роботу з формування реєстру цінностей, які знаходяться в Криму.

На жаль, сьогодні вітчизняним експертам доводиться констатувати, що в Україні буде непросто повертати вивезені цінності. «Завжди залишатиметься сумнів, чи коректно здійснено атрибуцію того чи іншого експонату в музеї, чи належним чином його промарковано і внесено у відповідні реєстри. На сумніння злодія ніколи не можна покладатися. У даному випадку ми маємо справу з міжнародним злочином», — наголосив Микола Яковина, експрезидент Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць «ICOMOS Україна».



Національна картинна галерея ім. І. К. Айвазовського — музей мариністичного живопису, розташований у місті Феодосії в Автономній Республіці Крим.

Першу експозицію було відкрито 1845 року в будинку, що належав самому Івану Айвазовському. На ній були представлені 49 робіт художника. 1880-го до свого дому Айвазовський додає ще один виставковий зал. Офіційне відкриття галереї відбулося 29 липня і було приурочене до дня народження митця. Зібрання картин у ній постійно змінювалося, оскільки роботи відправлялися на виставки і потім не поверталися. Замість них з'являлися нові, шойно написані. Після смерті художника в 1900 році галерея за його заповітом була передана рідному місту Айвазовського. А з 1922-го галерея стала державним музеєм. У галереї знаходиться близько 12 тисяч творів на морську тематику, у тому числі найбільша в світі колекція творів І. К. Айвазовського — всього 417 робіт. Найбільш відомі з них — «Бриг «Меркурій», атакований двома турецькими кораблями», «Севастопольський рейд», «Море. Коктебель», «Корабель «Марія» на Північному морі», «Георгіївський монастир», а також найбільше живописне полотно Айвазовського «Серед хвиль», розміром 282 см на 425 см.





До всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Херсонес внесено у 2013 році. Заснований у 422 році до н. е., він став важливим торговельним центром Криму. Місто увійшло в історію Стародавньої Греції, Риму та Візантії. Загальна площа Херсонеса Таврійського — 500 га.



Фото: «Укрінформ»

БЕЗ ВТРУЧАННЯ ЮНЕСКО НЕМОЖЛИВО ВРЯТУВАТИ КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ ОКУПОВАНОГО КРИМУ

18 жовтня 2016 року на заключному засіданні 200-ї сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО ухвалено рішення «Моніторинг ситуації в Автономній Республіці Крим (Україна)». Про це повідомляє Постійне представництво України при ЮНЕСКО.

«Згідно з цим рішенням Генеральний директор ЮНЕСКО має представити чергову доповідь зі згаданого питання на наступній сесії Виконради у квітні 2017 року. З метою розробки рекомендацій щодо розв'язання гострих проблем на території тимчасово окупованого півострова у сфері компетенції ЮНЕСКО очікується направлення до Криму моніторингової місії», — йдеться у повідомленні.

Ухваленню вищезгаданого рішення передував розгляд відповідної доповіді Генерального директора ЮНЕСКО на засіданні Комісії з питань програми та зовнішніх зносин. Зокрема, доповідь висвітлює заходи Секретаріату ЮНЕСКО та інформацію про події в АРК та м. Севастополі, надану українською стороною, а також міжнародними організаціями-партнерами ЮНЕСКО. У документі також йдеться про те, що після незаконної окупації ситуація на півострові у сфері компетенції ЮНЕСКО продовжує погіршуватися.